

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) és Hivatala tevékenységében 2003. évben továbbra is kiemelt hangsúlyt kapott a bírósági ügyforgalom feldolgozása és elemzése. **Az OIT a beszámolási időszakban több vizsgálatot rendelt el annak feltárására, hogy az ítélkezés időszerűségét és hatékonyságát milyen módon lehet növelni. Ezek a következők voltak:**

- A beszámolási időszakban az OIT megvizsgálta és értékelte a perek elhúzódásának okait, amelyek döntően bírósági szervezeten kívüli tényezőkre vezethetők vissza, azonban bíróságon belüli okok is felmerültek. Az időszerű ítélkezés biztosítása érdekében továbbra is szükség van a folyamatos igazgatási ellenőrzésekre, intézkedésekre, különösen azokon a bíróságokon és ítélkezési szinteken, ahol a két éven túli pertartamú ügyek folyamatos ügyeken belül aránya meghaladja az 5 százalékot.
- Az eredményes igazságszolgáltatás, valamint a belső okok feltárása érdekében az OIT munkájában ugyancsak jelentős súlyt kapott a bírói egyéni adatszolgáltatás elemzése és félévenkénti értékelése. Az adatokból megállapítható, hogy e téren a bírói munkateljesítmény és munkateher folyamatos figyelemmel kísérése továbbra is indokolt annak ellenére, hogy a bírák tevékenységében pozitív tendenciák tapasztalhatók.
- Az elmúlt időszakban az OIT figyelemmel kísérte a bíróságokon a 30, illetve a 60 napon túl írásba foglalatlan határozatok alakulását. A vizsgálatokból az volt megállapítható, hogy a bírák ez irányú folyamatos jelentéstételi kötelezettségének hatására a törvényes határidőn túl írásba foglalatlan ítéletek száma jelentősen csökkent az első vizsgálat óta.
- Az OIT felmérte annak szükségességét, hogy az egyenlőtlen bírói munkateher megszüntetése érdekében indokolt a bírói munka mérésének módszereit kidolgozni. E feladat megoldása hosszabb időt vesz igénybe, célszerű előzetesen tájékozódni a környező országok igazságszolgáltatási rendszerébe már bevezetésre került ezen módszerekről.
- A beszámolási időszakban az Emberi Jogok Európai Bírósága több alkalommal - elsősorban elhúzódó bírósági eljárások miatt – marasztalta el a Magyar Államot.
Az OIT az időszerűség javítása érdekében elrendelte az Európai Bíróság ítéleteinek elemzése során az öt éve folyamatban lévő ügyek kiemelt vizsgálatát.

A bíróságok 2003. évi ügyforgalmának főbb jellemzői és a hosszú pertartamú ügyek helyzete a következő képet mutatja.

Az érkezett ügyek számának alakulása:

2003. július 1-jével a bíróságok tevékenységét jelentős mértékben befolyásoló jogszabályok léptek hatályba, melyek meghatározták az ügyforgalmi adatok alakulását, összetételét és átrendezték mennyiségét az egyes bírósági szintek között. Bővült a megyei bíróságok hatásköre és az új büntető eljárási törvény hatálybalépésével megkezdték tevékenységüket a nyomozási bírák is.

A helyi bíróságok ügyérkezésében még nem érezhető a hatásköri változások hatása. A peres eljárások száma szinte azonos volt a 2002. évvel, a nem peres eljárások csökkenését pedig ellensúlyozta a továbbra is dinamikus növekedésű szabálysértési ügyérkezés, melyekből az elmúlt évben már 122.500 érkezett.

A nyomozási bírák hatáskörébe tartozó ügyekből 8000 érkezett, amelyeknek 81 százalékát az előzetes letartóztatások ügyében hozott intézkedések tették ki.

A megyei elsőfokú peres ügyek száma ezzel szemben 16 százalékkal, 3,5 ezerrel nőtt egy év alatt, amely e bírósági szint 1 százalékos részarány növekedését is eredményezte a megyei bíróságok ügyforgalmán belül.

A cégbíróságok leterheltsége nem érte el a 2002. évi kiugróan magas szintet, de ügyforgalmuk december hónapban az illetéktörvény módosítása következtében jelentősen megemelkedett. Évről-évre növekvő a csőd- és felszámolási eljárások száma is.

Összességében a megyei bíróságok ügyérkezése valamelyest kevesebb, mint 2002-ben volt, de az érkezett 1.140.150 ügy még mindig a második legtöbb 1998. óta és fokozódott a területi koncentráció is.

Megkezdték működésüket az ítéltáblák, s ezzel négyszintűvé vált az ítélkezés. Március 1-jétől folyamatosan összességében közel 5.500 fellebbezett ügy került át a Legfelsőbb Bíróságról az ítéltáblákhoz. Polgári peres eljárások közül mindazok, amelyeket 2002. július 1-je és 2003. július 1-je között nyújtottak be és amelyekben a Legfelsőbb Bíróság érdemben nem intézkedett. Büntető ügyekből pedig – a fellebbezés benyújtásának időpontjától és az eljárás állásától függetlenül – valamennyi átkerült a területileg illetékes ítéltáblához. Az ítéltáblákhoz működésük megkezdésétől az év végéig a Legfelsőbb Bíróságról átadott ügyekkel együtt, összesen 11.000 ügy érkezett.

A befejezett ügyek számának alakulása:

A befejezések száma bár összességében kissé elmaradt a 2002. évitől, de ez nem jellemző minden ügyszakra és ítélkezési szintre. Ezen belül ki kell emelni, hogy a megyei elsőfokú pereknél (6 százalékkal) és a Legfelsőbb Bíróságon jelentősen emelkedett a befejezések száma, fellebbezésekből 28, felülvizsgálatokból 19 százalékkal, s ugyanez állapítható meg a szabálysértések esetén is.

Az ítélőtáblák az érkezések kétharmadát feldolgozták, ez 7,5 ezer ügy befejezését jelentette.

A bíróságok a peres ügyeknek továbbra is jelentős részét, mintegy négyötödét fejezik be éven belül, ugyanakkor az egy évnél régebben érkezett perek befejezése mintegy 9 százalékkal mérséklődött. A hosszú pertartamú ügyek célvizsgálata alapján megállapítható volt, hogy az ügyek bonyolultsága, munkaigényessége és megítélése folyamatosan növekedett.

Az ügyhátralék alakulása:

A peres ügyhátralék feldolgozása tovább folytatódott másodfokon. A megyei bíróságokon folyamatban lévő ügyek száma 7 százalékkal lett kevesebb. Az ítélőtáblák és a Legfelsőbb Bíróság együttesen, a Legfelsőbb Bíróságon 2002. december 31-én folyamatban maradt 7.476 fellebbezett ügynek közel 40 százalékat feldolgozták.

Az elsőfokú peres hátralék azonban nem mérséklődött, a helyi bíróságokon szinten maradt, a megyei bíróságokon elsősorban a hatásköri szabályok változása következtében több mint egynegyedével nőtt.

A folyamatban maradt perekben belül csökkent a két évnél is régebben érkezett perek száma további 5,5 százalékkal, ugyanakkor az ügyek elnehezedeése folytán az egy és két év közötti pereké minimális számmal emelkedett.

A Bíróságok fejezet felügyeletét ellátó Országos Igazságszolgáltatási Tanács honlapján (www.birosag.hu) a részletes ügyforgalmi adatok rendszeresen megjelennek.

Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács az adófizetők pénzével takarékosan bánó, de az állampolgárok számára az ítélkezés időszerűségét biztosító, hatékony igazságszolgáltatás elősegítése érdekében már eddig is számos döntést hozott. Így például határozott arról, hogy az ország bíróságai között az erőforrások ésszerűbb elosztása és felhasználása céljából ki kell alakítani a bírói tevékenység mérésének szempontrendszerét, s ehhez - a külföldi modellek felhasználásával – el kell végezni a bíróságok, a bírósági szervezet átvilágítását.

A Tanács azt is megfogalmazta, hogy a büntető és polgári eljárási törvények módosításával még mindig vannak lehetőségek a gyorsításra és az egyszerűsítésre, ezért az erre vonatkozó jogszabály-módosítási javaslatokat összegzi és a jogszabályt előkészítő szerveknek továbbítja.

A Bíróságok fejezet 2003. évi előirányzatai és azok teljesítése az alábbiak szerint alakult:

Megnevezés	2002. évi tény	2002. évi LXII. törvény szerinti előirányzat	2003. évi módosított előirányzat	2003. évi tény	2003. évi tény/ 2002. évi tény	2003. évi tény/2003. évi módosított előirányzat
	<i>Millió forintban egy tizedessel</i>			<i>%-ban</i>		
Kiadás	42.085,0	52.802,9	57.116,7	51.731,4	122,9%	90,6%
ebből: személyi juttatás	23.364,6	30.744,0	29.636,3	29.198,8	125,0	98,5%
központi beruházás	3.283,5	3.070,0	5.109,7	2.564,4	78,1%	50,2%
Bevétel	8.672,9	4.814,6	8.571,8	7.622,2	87,9%	88,9%
Támogatás	35.284,9	47.988,3	48.544,9	48.544,9	137,6%	100,0%
Előirányzat-maradvány	1.872,8	-		4 435,7	236,8%	
Létszám (fő)	9.881	10.636	10.636	10.561	106,9	99,3

A 52.802,9 millió forint összegű eredeti kiadási előirányzat 57.116,7 millió forintra módosult. A 4.313,8 millió forint növekményből 1.872,8 millió forint volt a 2002. évi előirányzat-maradvány felhasználása.

A teljesített kiadások összege 51.731,4 millió forintot tett ki, amely 5.385,3 millió forinttal maradt el a módosított előirányzattól. Ennek oka elsősorban az épület-rekonstrukciós munkálatoknak és az év végi megrendelések teljesítésének a következő évre való áthúzódása.

A kiadásoknak 56,4 %-át kitevő személyi juttatások az előző évhez képest az illetményalap növelése, továbbá a bírósági eljárásban résztvevő szakértők és védők díjának emelkedése következtében 25,0 %-kal haladták meg az előző évi adatot.

A rendszeres személyi juttatások növekedése – mind a bírák, mind pedig az igazságügyi - alkalmazottak tekintetében 15 % körül mozgott.

A támogatásoknak az eredeti előirányzathoz viszonyított növekedése 556,6 millió forint, amelyből az igazságügyi alkalmazottak illetményének javítását (100 ezer forintos minimálbér) és a köztisztviselőkével azonos bérszínvonal biztosítását 541,8 millió forint szolgálta, 14,8 millió forint pedig a gázár-emelés ellentételezése volt.

A saját bevételek (7.622,2 millió forint) az eredeti előirányzathoz képest 2.807,6 millió forinttal növekedtek, amelyből 1.872,8 millió forint a 2002. évi maradvány igénybevétele miatt jelentkezett. A tárgyévi 5.749,4 millió forint bevételből 4.109,8

millió forint a működési bevétel, amelynek 84,2 %-a az alaptevékenységből származik.

Az alaptevékenység bevétele a bíróságokon folyó eljárásoktól és bírói döntésektől függ. Annak alakulását – a bírói függetlenség sérelme nélkül – fiskális szempontból nem lehet befolyásolni.

Az előirányzatok változását a következő táblázat mutatja:

millió forintban

2003. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	52.802,9	4.814,6	47.988,3	30.744,0
Módosítások jogcímenként				
2002. évi LXII. tv. 4. § (1) alapján (diplomás minimálbér)	187,3		187,3	141,9
Igazságügyi alkalmazottak köztisztviselőkével azonos bérszínvonalának biztosítására	354,5		354,5	268,6
Pártfogói felügyelet megszünése				- 93,8
Átcsoportosítás dologi kiadásként jelentkező hatásköri védői díjazásra és annak áfa vonzatára				1.459,5
Gázáremelésre	14,8		14,8	
Bevételi többlet	403,4	403,4		
Bírák közösségi felkészítése (Phare támogatás)	82,1	82,1		
Bírósági információs rendszer és informatikai fejlesztés (Phare támogatás)	84,2	84,2		
Informatikai rendszerfejlesztés (Phare támogatás)	445,1	445,1		
2002. évi maradvány igénybevétele	1.872,8	1.872,8		35,1
2002. évi központi beruházás maradvány bíróságnak történő átadása	869,6	869,6		
Módosított előirányzat	57.116,7	8.571,8	48.544,9	29.636,3

A 2003. évi előirányzat-maradvány 4.435,7 millió forint, amelyből önrevízió címen 70,2 millió forint a központi költségvetésbe befizetendő, kötelezettséggel terhelt 4.153,9 millió forint, a szabad maradvány pedig 211,6 millió forint. A szabad maradványból 200,0 millió forint a Kormány takarékosági felhívására felajánlott összeg.

A Bíróságok fejezet immateriális javai és tárgyi eszközei állományának bruttó értéke 2003. év folyamán 24.243,3 millió forintról 28.047,7 millió forintra, 15,7 %-kal emelkedett, épületrekonstrukciók, felújítások és beszerzések következtében. Ezen belül az immateriális javak értéke 59,4 %-kal, az ingatlanok értéke 8,8 %-kal, a gépek, berendezések és felszerelések értéke 32,6 %-kal, a járművek értéke pedig 12,8 %-kal haladta meg az előző évi záró állományt.

Az adott kölcsönök állományában **a bírák és az igazságügyi alkalmazottak részére nyújtott lakáscélú támogatás** szerepel, amelynek állománya az év végén 306,7 millió forintot tett ki. A 2003. évben 115 bíró, illetve igazságügyi alkalmazott átlagosan 1.143,6 ezer forint visszatérítendő lakáscélú támogatásban részesült. Ennek forrását a korábban nyújtott támogatások visszatérülése képezte, amely kiegészült a 2003. évi költségvetésből.

A **bíróságok** az 1994. évi LIII. tv. alapján **végrehajtói letéteket**, az 1991. évi II. tv. alapján **felszámolási díjfedezeti letéteket**, a 11/1974. (XII. 17.) IM rendelet alapján **bírói és elnöki letéteket kezelnek**.

A bíróságok 2003. év folyamán 6.341,2 millió forint letétet fogadtak, és a letéti összegekből 3.547,2 millió forintot fizettek ki. Így 2003. év végére az állomány 8.164,0 millió forintra emelkedett.

A letéti bevételek növekedésében az óvadék intézményének bevezetése érezteti hatását.

A Magyar Államkincstárral való kapcsolat jónak ítélnélhető. Az intézmények finanszírozása zökkenőmentesen történt A Magyar Államkincstárnak a finanszírozás során folytatott ellenőrzései a gazdálkodást támogatva biztonságot jelentenek.

A fejezet előirányzatai és azok teljesítése az 1. Bíróságok és a 2. Fejezeti kezelésű előirányzatok címen jelennek meg.

1. Cím: Bíróságok

A Bíróságok fejezethez, egyben a bíróságok címhez is – a fejezeti kezelésű előirányzatok költségvetését figyelmen kívül hagyva – 25 intézmény tartozik, melyek felsorolását, törzskönyvi azonosítóját és a honlapok címét a melléklet tartalmazza.

Az előirányzatok a következők szerint változtak:

millió forintban

2003. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
Eredeti előirányzat	44.378,4	4.129,7	40.248,7	28.303,6
Módosítások jogcímenként				
2002. évi LXII. tv. 4. §. (1) bek. alapján igazságügyi alkalmazottak illetményének javítására (100 ezer Ft-os minimálbér)	187,3		187,3	141,9
Igazságügyi alkalmazottak köztisztviselőkével azonos bérszínvonalának biztosítására	354,5		354,5	268,6
Pártfogói felügyelet megszűnése miatt átadás IM fejezetnek	- 138,5		- 138,5	- 93,8
Be. törvény módosításából eredő létszám- és egyéb fejlesztések	1.400,7		1.400,7	598,0
Szabálysértési törvény módosításából eredő létszám- és egyéb fejlesztések	860,8		860,8	404,2
Pp. törvény módosításából eredő többletek	267,0		267,0	
Hatósági eljárásban közreműködők díjának rendezése miatt	1.222,2		1.222,2	1.150,1
Phare támogatásból beszerzett eszközök működésével kapcsolatos dologi kiadások	254,4		254,4	
Egyéb létszámfejlesztés	162,7		162,7	120,4
Központi beruházásokra fejezeti kezelésű előirányzathoz	644,9		644,9	
Központi beruházás 2002. évi maradványának igénybevétele	869,6	869,6		
Átcsoportosítás dologi kiadásokra (szakértői és ügyvédi díjakra és azok áfájára)				-1.459,5
Átcsoportosítás felhalmozási kiadásokra fejezeti kezelésből	962,6	962,6		
Ptk. alapján megállapított kártalanításra fejezeti kezelésű előirányzathoz	6,3		6,3	
Bevételi többlet (működési)	403,2	403,2		2,1
Intézmények 2002. évi maradvány- felhasználása	844,4	844,4		32,9
Módosított előirányzat	51.718,1	6.247,1	45.471,0	29.468,5

A költségvetési támogatás az előző évhez képest 5.222,3 millió forinttal növekedett, az alábbi módosítások következtében

- növekedett a bérpolitikai intézkedések révén 541,8 millió forinttal és a fejezeti kezelésből átcsoportosított 4.819,0 millió forinttal,
 - csökkent a pártfogói feladat megszűnése miatt 138,5 millió forinttal.
- Az előirányzatok és teljesítések a következőképpen alakultak:

millió Ft-ban

Megnevezés	2002. évi tény	2002. évi LXII. tv. szerinti előirányzat	2003. évi módosított előirányzat	2003. évi tény	2003. évi tény/2002. évi tény	2003. évi tény/2003. évi módosított előirányzat
	<i>Millió forintban egy tizedessel</i>			<i>%-ban</i>		
Kiadás	40.146,1	44.378,4	51.718,1	49.820,8	124,1%	96,3%
ebből: személyi juttatás	23.364,6	28.303,6	29.468,5	29.198,8	125,0%	99,1%
központi beruházás	2.151,5	---	2.089,5	2.077,1	96,5%	99,4%
Bevétel	6.424,9	4.129,7	6.247,1	5.918,2	92,1%	94,7%
Támogatás	34.565,6	40.248,7	45.471,0	45.471,0	131,5%	100,0%
Létszám (fő)	9.411	10.186	10.561	9.643	102,5%	91,3%

A 2003. évi kiadások, melyek 5.442,4 millió forinttal haladták meg az eredeti előirányzatot, az alábbiak szerint alakultak.

A személyi juttatásokra kifizetett összeg - amely az összes kiadás 58,6 %-át teszi ki - 29.198,8 millió forint volt, 25,0 %-kal haladta meg az előző évit. Ezen belül **a rendszeres személyi juttatás** (21.833,0 millió forint) az illetményalap két ütemben végrehajtott 50 %-os növekedése, a nyelvpótlék és az igazságügyi alkalmazottak köztisztviselőkével azonos bérszínvonalának biztosítása következtében éves szinten 15,0 %-kal emelkedett.

A nem rendszeres személyi juttatás (6.422,1 millió forint) 100,7 %-kal haladta meg az előző évi szintet. Ezen belül a jutalomra kifizetett összeg 4.091,3 millió forintot tett ki, amelyből a normatív jutalom 1.500,0 millió forint (a rendszeres személyi juttatás 6,9 %-a), a teljesítményhez kötött jutalom 2.591,3 millió forint volt.

A jutalomra, a betegség idejére járó keresetre és táppénz-kiegészítésre eredeti előirányzat nem állt rendelkezésre, azok forrása személyi juttatás megtakarítás volt.

A külső személyi juttatásokra kifizetett 943,7 millió forint, – amely 20,2 %-kal kevesebb az előző évinél – az ítékezésben, illetve a bírói eljárásban közreműködő ülnökök, szakértők, védők, tanúk részére, továbbá a bírák európai jogra való felkészítésével összefüggő megbízási díjakra került kifizetésre. Az említett csökkenés

oka, hogy az intézményektől és a vállalkozóktól származó szakvélemények és a kirendelt védők díjai - a korábbiaktól eltérően - a dologi kiadáson belül a szolgáltatások között kerültek elszámolásra.

A 2003. évben **az átlagos állományi létszám 9.643 fő** volt. Az üres álláshelyek – elsősorban a bírói álláshelyek – nehezen tölthetők be. A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 1997. évi LXVII. törvény szerint a bírói állásokra pályázatot kell kiírni. A pályáztatási eljárás több hónapig tart. A munkavállalók tartós (GYES, GYED, stb.) távolléte is – figyelemmel arra, hogy a bírói állások átmenetileg nem tölthetők be – közrejátszik abban, hogy a tervezett létszám alatt maradt az átlagos állományi létszám.

A **munkáltatókat terhelő járulékok** címén összesen 9.377,3 millió forint kifizetés történt, amelyből a társadalombiztosítási járulék 7.995,2 millió forintot tett ki, amely az előző évhez képest 23,5 %-os növekedést jelent.

A **dologi kiadások** az egyéb folyó kiadásokkal együtt a 2002. évi 5.587,9 millió forinttal szemben 7.560,6 millió forintot tettek ki. A kiadási többlet 1.972,7 millió forint. A jelentősebb többletkiadások a következők voltak:

– irodaszer, nyomtatvány beszerzés	52,1 millió Ft
– könyv, folyóirat, egyéb informatikai adathordozó beszerzés	46,5 millió Ft
– szakmai anyagok, kis értékű tárgyi eszközök és immateriális javak beszerzése	78,6 millió Ft
– adatátviteli célú távközlési díjak	125,9 millió Ft
– gázszolgáltatás, villamos energia és távfűtés díja	77,6 millió Ft
– egyéb üzemeltetési és fenntartási kiadások	180,7 millió Ft
– vásárolt közszolgáltatás	698,4 millió Ft
– vásárolt termékek és szolgáltatások általános forgalmi adója	335,0 millió Ft
– adók, díjak, egyéb befizetések	98,4 millió Ft

A kiadások növekedését mérsékelte a megfontolt, körültekintő gazdálkodás. A bíróságok minden lehetőséget megragadnak megtakarítások elérése érdekében. (Ezt jól példázza, hogy - a Be. és a Pp. módosítással összefüggő 370 fős létszámfejlesztés és a három ítéletábra felállítása ellenére - a távbeszélő díjak az előző évi szinten maradtak.)

A kimutatott kiadásnövekedések általános okai az ár- és díjemelkedések. Ezen kívül a beszerzésekkel kapcsolatos kiadásnövekedésben a feladat és azzal összefüggő létszámfejlesztés, az adatátviteli célú távközlési kiadások emelkedésében az előző években végrehajtott informatikai fejlesztés jutott kifejezésre. Az egyéb üzemeltetési és fenntartási kiadások döntő része a postai szolgáltatásokkal összefüggő kifizetések, amely a bírósági eljárásokban jelentős tényező.

A vásárolt közszolgáltatások igen jelentős többletkiadásaiban a korábbi években a személyi juttatások között elszámolt szakértői és védői díjak jelentkeztek. A növekedésben szerepet játszottak az itt elszámolt és növekvő tendenciájú fordítási és tolmácsolási igények díjai.

A vásárolt termékek és igénybevett szolgáltatások áfájának nagymértékű növekedése annak következménye, hogy a kirendelt szakértők és védők tevékenysége 2003. január 1-jei hatállyal adókötelessé vált.

Az évközi likviditási problémák megoldását az OIT a költségvetési előirányzatok belső átcsoportosításaival segítette. A Legfelsőbb Bíróság, a Fővárosi Bíróság és 15 megyei bíróság, továbbá az OIT Hivatala költségvetését összesen 357,6 millió forinttal egészítette ki.

A megfontolt, körültekintő gazdálkodás eredményeként és az OIT intézkedései hatására a működés feltételei biztosítottak voltak, a bíróságok fizetési kötelezettségeiknek eleget tettek.

Egyéb működési célú támogatások, kiadások 83,4 millió forintos összegéből 5,0 millió forint a börtönből szabadultak pártfogói hálózaton keresztül történt segélyezését szolgálta, 77,9 millió forint pedig intézmények közötti pénzeszköz-átadás miatt jelentkezett.

A **felhalmozási kiadások 3.600,7** millió forintot tettek ki. Ebből a központi beruházásokat 2.077,1 millió forint, az intézményi beruházásokat 1.243,5 millió forint, a felújításokat 48,5 millió forint szolgálta, 231,6 millió forint pedig pénzeszköz-átadás volt.

Az előirányzatok és azok teljesítése a következőképpen alakult:

millió Ft-ban

Megnevezés	2003. évi eredeti előirányzat	2003. évi módosított előirányzat	2003. évi teljesítés
Központi beruházás		2.089,5	2.077,1
Intézményi beruházás	695,3	1.833,7	1.243,5
Felújítás	285,1	149,6	48,5
Pénzeszköz-átadás államháztartáson belül		231,6	231,6
Összesen	980,4	4.304,4	3.600,7

Az eredeti előirányzat év közben 3.324,0 millió forinttal növekedett. Ennek forrása fejezeti kezelésből átcsoportosított előirányzat és az előző évi maradvány volt, amely kiegészült a belső átcsoportosításból és többletbevételből.

A **központi beruházások** keretében megvalósuló jelentősebb épület-rekonstrukciók a következők:

- Békés Megyei Cégbíróság, Munkaügyi Bíróság elhelyezése 345,1 millió Ft
- Békéscsabai Városi Bíróság épület rekonstrukció 346,7 millió Ft

- Szentendrei Városi Bíróság kialakítása	319,6 millió Ft
- Tolna Megyei Bíróság épületrekonstrukció előkészítése	345,3 millió Ft
- Szegedi Ítéltábla épülete	302,6 millió Ft

Központi beruházás keretében még sor került biztonságtechnikai berendezések telepítésére 63,0 millió forint, új telefonközpontok beszerzésére 6,6 millió forint és 13 személygépkocsi vásárlására 67,8 millió forint értékben, amely az elhasználandó személygépkocsik cseréjét szolgálta.

A 2004. évre áthúzódó épület-rekonstrukciókkal kapcsolatos kiadási előirányzat-maradvány költségvetési támogatással ellentételezett összege a fejezeti kezelésű előirányzat-maradványok között jelent meg.

Az **intézményi beruházások** keretében kisebb épületrekonstrukciókra és irodai valamint informatikai eszköz-beszerzésekre került sor. A beszerzések egy része az elhasználandó eszközök pótlását szolgálta.

Az előirányzat-maradvány 590,2 millió forint, amely a beruházásokkal, illetve a tárgyi eszközök december havi beszerzéseivel összefüggő kiadási kötelezettség 2004. évre való áthúzóadásának következménye.

A **felújítási előirányzat** általában az épületrekonstrukciókhoz kapcsolódott (az előirányzat-csökkenést ez indokolja).

A **felhalmozási célú pénzeszközátadás** 231,6 millió forint összegéből 192,9 millió forint a bíróságok által használt épületek rekonstrukciójával függött össze, 79,1 millió forint fejezeti kezelésbe vonás miatt jelentkezett, 38,7 millió forint pedig a bírák és igazságügyi alkalmazottak lakáscélú támogatását szolgálta.

A **saját bevételek** 5.918,2 millió forintot tettek ki, amelyből 869,6 millió forint a központi beruházásoknak a fejezeti kezelésből a bíróságoknak visszajuttatott előirányzat-maradványa, 844,4 millió forint az intézményi előirányzat-maradvány igénybevétele.

A **működési költségvetés bevétele** 4.805,1 millió forint volt, amelyből 695,3 millió forint a 2002. évi előirányzat-maradvány igénybevétele. A tárgyévi 4.109,8 millió forint bevétel 194,1 millió forinttal (5,0 %-kal) haladta meg az előző évi teljesítést. Ezen belül az alaptevékenység bevétele (3.460,8 millió forint) 6,0 %-kal növekedett az előző évhez képest.

Az alaptevékenység bevételei - melyek a működési bevételek 84 %-át teszik ki - döntően bírói határozatokon alapulnak, azok alakulása függ a bíróságokon folyó eljárásokról és bírói döntésektől, ezért nehezen tervezhetők.

A **felhalmozás jellegű bevétel** - a központi beruházás 2002. évi maradványának a fejezeti kezelésből származó összegét figyelmen kívül hagyva - 94,3 millió forintot tett ki.

A követelések – döntően meg nem fizetett pénzbüntetések és bűnügyi költségek – 2003. december 31-i állománya 4.580,7 millió forintot tett ki, 34,2 %-kal alacsonyabb az előző év végi állománynál. A bíróságok általában nem élnek a kisösszegű követelések elengedésének lehetőségével. A követelések beszedését mindaddig szorgalmazzák, amíg a beszedés költségei nem haladják meg a remélt eredményt.

A 2003. évben keletkezett előirányzat-maradvány 1.568,4 millió forint, amelyből 70,2 millió forint a központi költségvetésbe befizetendő, 1.486,6 millió forint a 2004. évre áthúzódó feladatok célját szolgálja, 11,6 millió forint szabad előirányzat-maradvány.

2. Cím: Fejezeti kezelésű előirányzatok

2.1 Alcím: Igazságszolgáltatás beruházásai

Az igazságszolgáltatás beruházásai keretében döntően épületek rekonstrukciójára kerül sor, amelyek több év alatt valósulnak meg. Ezek az előirányzatok - szerény mértékben - az elhasználódott személygépkocsik cseréjét, biztonságtechnikai és informatikai eszközök beszerzését is szolgálják. Az előirányzatok felett általában az érintett intézmények rendelkeznek.

A bírósági informatikai rendszer- és hálózatfejlesztés a PHARE támogatású program I. szakasza, amely 2002. évben befejeződött, a központi beruházások keretében került lebonyolításra. A teljesített kifizetés és az azzal azonos összegű bevétel 812.897 euró (216,8 millió forint) a pénzügyi rendezés elhúzódása miatt 2003-ban jelentkezett. A további kifizetések a Phare támogatású programhoz kapcsolódó beszerzések miatt merültek fel.

Az előkészítési munkálatok: az engedélyezési és közbeszerzési eljárások miatt az épületrekonstrukciós munkák megkezdésének elhúzódása következtében az előirányzat-maradvány viszonylag nagy arányú, amely a szabályozás szerint nem az intézményeknél, hanem a fejezeti kezelésű előirányzatok maradványában szerepel.

Az előirányzatok az alábbiak szerint alakultak:

millió forintban, egy tizedessel

2003. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2002. évi LXII. törvény szerinti előirányzat	3 070,0		3 070,0
Módosítások kedvezményezettenként			
- saját intézménynek			
- működésre			
- meghatározott feladatra visszaosztás	-644,9		-644,9
- továbbfinanszírozásra			
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
Phare hozzájárulás	445,1	445,1	
Előző évi maradvány igénybevétele	1 028,4	1 028,4	
Módosított előirányzat	3 898,6	1 473,5	2 425,1

Az előirányzatok az alábbiak szerint teljesültek:

millió forintban, egy tizedessel

2003. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadásból		
	Kiadás	működésre	meghatározott feladatra
2003. évi teljesítés levezetése			
Kedvezményezettek köre és száma			
- saját intézmény (25 db)	869,6		869,6
- gazdasági társaság	487,3		487,3
Módosított előirányzat	1 356,9		1 356,9

Az 1.356,9 millió forint kiadási előirányzathoz 869,6 millió forint a központi beruházás maradványának a bíróságok részére történt visszaadása, 487,3 millió forint pedig a fejezet által teljesített informatikai eszközökkel, illetve szoftverekkel kapcsolatos kiadások voltak.

A teljesített kiadások és bevételek - az előző év azonos adatához és a módosított előirányzathoz hasonlítva - a következő képet mutatják:

millió forintban, egy tizedessel

Megnevezés	2002. évi tény	2002. évi LXII. törvény szerinti előirányzat	2003. évi módosított előirányzat	2003. évi tény	2003. évi tény/2002. évi tény	2003. évi tény/2003. évi módosított előirányzat
	<i>Millió forintban egy tizedessel</i>			<i>%-ban</i>		
Kiadás	1.760,8	3.070,0	3.898,6	1.356,9	77,0 %	34,8 %
ebből: személyi juttatás						
központi beruházás	1.760,8	3.070,0	3.898,6	1.356,9	77,0 %	34,8 %
Bevétel	2.069,9		1.473,5	1.421,6	68,7 %	96,5 %
Támogatás	719,3	3.070,0	2.425,1	2.425,2	337,2 %	100,0 %
Előirányzat-maradvány	1.028,4			2.489,9	242,1 %	

Az előirányzat-módosítások a következő jogcímenek jelentkeztek:

2.1.4. tábla

2003. évi előirányzat módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2002. évi LXII. törvény szerinti előirányzat	3.070,0		3.070,0	
Módosítások jogcímenként				
előző évi előirányzat-maradvány felhasználása	1.028,4	1.028,4		
Phare hozzájárulás	445,1	445,1		
Bíróságok maradványának visszaosztása	-644,9		-644,9	
Módosított előirányzat	3.898,6	1.473,5	2.425,1	

2.2 Alcím: Ptk. alapján történő kártérítés

A bíróságok ellen indított perekben a bíróságok terhére megítélt kártérítés összegének megfelelő előirányzatot az érintett bíróságok kapták, amelyek a kifizetést teljesítették. Erre a célra évek óta 10,0 millió forint állt rendelkezésre. 2003. évben 6,3 millió forintot kellett ezen a címen kifizetni. Az előirányzat-maradvány - 3,7 millió forint - részét képezi a Kormány takarékosági felhívására felajánlott 200,0 millió forintnak.

2.3 Cím: Az Európai Unióhoz való csatlakozás nemzeti programjai és kormányzati feladatai

2.3.1 Alcím: PHARE program

2.3.1.1 Jogcím: Bírák közösségi jogi felkészítése (HU 0103-02)

A 2002. évben létrejött szerződések szerint 252,2 millió forint PHARE támogatás állt rendelkezésre, mely szerződés-módosítás és árfolyamváltozás következtében 334,3 millió forintra módosult.

A módosított előirányzattal szemben 138,8 millió forint kiadás teljesült, azonos összegű bevétel mellett. A kiadásnak a tervezettől való eltérése részben megtakarításból adódott, részben pedig a szerződéskötések – a bonyolult közbeszerzési eljárások miatti – elhúzódásának következménye.

A program magyar hozzájárulása az OIT Hivatala költségvetésében jelenik meg. A magyar hozzájárulás nyújt fedezetet a képzésben részt vevők szállás és étkezési, valamint a szakirodalom költségeire.

2.3.1.2 Jogcím: Bírósági informatikai rendszer- és hálózatfejlesztés (HU 0007-02)

A program II. szakaszának célja a bíróságok informatikai hálózata zavartalan működésének biztosítása. Erre eredetileg 432,7 millió forint állt rendelkezésre, amely az árfolyamváltozások miatt 516,9 millió forintra módosult. Ezzel az előiránnyal szemben 51,0 millió forint előleg került kifizetésre. A befejezés várható időpontja 2004. június 30.

2.4 Alcím: Be. törvény módosításából eredő létszámfejlesztés és egyéb többletek

Az OIT a törvény módosításából eredő többletfeladatok, a bíróságok létszámhelyzetének elemzése alapján meghatározta a rendelkezésre álló 210 álláshelyből az egyes bíróságok részesedését. Ezzel arányosan az 1.419,6 millió forintból 1.400,7 millió forintot - amelyből a személyi juttatás 598,0 millió forintot tett ki - a bíróságok rendelkezésére bocsátott. A 8,0 millió forint személyi juttatás és 10,9 millió forint dologi kiadás, összesen 18,9 millió forint előirányzat-maradvány (megtakarítás) részét képezi a Kormány takarékosági felhívására felajánlott 200,0 millió forintnak.

2.5 Alcím: Szabálysértési törvény módosításából eredő létszámfejlesztések

A bíróságok létszám helyzetének és a többletfeladatoknak az elemzése alapján az OIT meghatározta a rendelkezésre álló 160 álláshelyből az egyes bíróságok részesedését. Ezzel arányosan a költségvetési törvényben biztosított 860,8 millió forintot - amelyből a személyi juttatás 404,2 millió forintot tett ki - a bíróságok rendelkezésére bocsátotta.

2.6 Alcím: A Pp. módosításából eredő többletek

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. (Pp.) szabályai körében a már elfogadott, de csak 2003. július 1-jétől hatályba lépett módosítások hatása a bíróságok kiadásaira többirányú.

A Pp. módosításában az új kártérítési per-típus bevezetésével közvetlen kiadásnövekedés hárult a bíróságokra. A módosítás értelmében, ha a bíróság az egyes jogviták elbírálása során nem biztosítja a feleknek a tisztességes eljáráshoz, illetve ésszerű határidőn történő befejezéshez való alapvető jogát, a fél méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, melyet a megyei bíróság előtt érvényesíthet soron kívüli eljárásban.

Hasonlóan új kiadás lesz a bíróságok terhére a Pp-ben szereplő perköltség-viselési szabály is, amely kimondja, hogy a feleket nem lehet kötelezni olyan költségek viselésére, amelyek a bíróságok érdekkörében felmerült ok következtében keletkeztek. Ezeket a költségeket az állam viseli.

A 2001. évi XII. tv. értelmében 2003. I. 1-jétől évenkénti ütemezésben felül kell vizsgálni azokat az ügyeket, amelyekben a bíróság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezést rendelt el. A határozatok felülvizsgálata az igazságügyi szakértői díjak jelentős növekedését eredményezi.

A fentiekben felsorolt feladatnövekedések a tolmács- és fordítói díjak, valamint a postai szolgáltatások kiadásainál is emelkedést okoznak.

Az előbb említett célokra - az év közben felmért pénzügyi helyzet alapján - az OIT a bíróságok rendelkezésére bocsátott a költségvetésben biztosított 444,3 millió forintból 267,0 millió forintot, amelyből 159,7 millió forint személyi juttatás előirányzat volt. A dologi kiadási előirányzatból megtakarított 177,3 millió forint ugyancsak részét képezi a Kormány takarékossgai felhívására felajánlott 200,0 millió forintnak.

2.7 Alcím: A hatósági eljárásban közreműködők díjának rendezése miatti fejlesztés

A 6/2002. (III.30.) és 7/2002. (II.30.) IM rendeletek célja a szakértői díjazás piaci alapokra helyezése, és a pártfogó ügyvéd/védő díjának emelése. A megítélt szakértői díjakat azonban a költségmentes ügyekben a bíróságok költségvetéséből kell kifizetni, továbbá az át nem hárítható jogi képviselői díjakat is a költségmentes ellátmány terhére kell kiutalni a szakértő, a pártfogó ügyvéd/védő részére. A költségmentes ügyekben az állam által viselt védői és ügyvédi költségek, továbbá a bűnügyi költségek között felmerülő – és egyre nehezebben behajtható – ilyen költségek a díjemelésektől is függetlenül emelkedő tendenciát mutatnak.

A rendelkezésre álló 1.222,2 millió forintot – a tárgyév első nyolc hónapjának tényadatai alapján – az OIT a bíróságok részére juttatta. Ebből 1.150,1 millió forintot tett ki a személyi juttatások előirányzata.

2.8 Alcím: PHARE támogatásból beszerzett eszközök működtetésének energia és licence díjai

A PHARE támogatással megvalósult informatikai hálózat és munkaállomások működtetésével, az alkalmazott szoftverek jogkövetéseivel kapcsolatos kifizetések jelentősen növelték a kiadásokat. A rendelkezésre álló 550,0 millió forintból 254,4 millió forintot az OIT a bíróságok rendelkezésére bocsátott. A 295,6 millió forintra módosult fejezeti kezelési előirányzat terhére teljesített 225,4 millió forint kiadás a központilag kezelt szoftverek jogkövetését és frissítését szolgálta. A 70,2 millió forint előirányzat-maradványból 70,1 millió forint 2003. év decemberében benyújtott számla 2004. januári kiegyenlítésének fedezetét szolgálja, a fennmaradó 0,1 millió forint a Kormány takarékosági felhívására felajánlott 200,0 millió forint része.

2.9 Alcím: Egyéb létszámfejlesztések

A 162,7 millió forint előirányzat a bírákat segítő, továbbá az informatikai és gazdálkodási feladatokat ellátó tisztviselői álláshelyre került felhasználásra az OIT döntésének megfelelően.

2.10 Alcím: Hivatásos pártfogókkal kapcsolatos elszámolás

A hivatásos pártfogói felügyeletet 2003. július 1-től kezdődően az Igazságügyi Minisztérium felügyelete alá tartozó intézmények látják el. A feladat 2003. II. félévi pénzügyi forrását - 138,5 millió forintot - a felügyeleti szerv a bíróságoktól fejezeti kezelésbe vonta, és azt átutalta az Igazságügyi Minisztériumnak.

2.11 Alcím: A 2003. október 15-i földgáz-áremelés ellentételezése

Az alcímen kimutatott 14,8 millió forint a célnak megfelelő felhasználására 2004. évben kerül sor.

A Kormány takarékosági felhívására tett 200,0 millió forintos felajánlást a 2.2, 2.4, 2.6 és 2.8 alcímeken elért megtakarítások terhére lehetett teljesíteni. Ez az összeg a 2003. évi előirányzat-maradvány elszámolásban elvonásra felajánlásra került.

Budapest, 2004. május „ „

Dr. Lomnici Zoltán
az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke